

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д.е.н., доцент Жердецька Лілія Вікторівна
(підпис)
“ ___ ” _____ 2020 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Управління діяльністю банків на фінансовому ринку»
на тему:

«Цифрові валюти: теорія та вплив на банківську діяльність»

Виконавець:

студент 62 групи
Факультет фінансів та банківської справи
Капсамун Сергій Юрійович
/підпис/

Науковий керівник:

доктор економічних наук, доцент
Жердецька Лілія Вікторівна
/підпис/

ОДЕСА 2020

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Останнє десятиріччя особлива увага в усьому світі зосереджена навколо питань, що стосуються цифрових валют, використання технологій їх випуску та обігу. Новітні платіжні засоби, технології, сервіси, посилення ролі інновацій у всіх сферах, а особливо у фінансовій, спричиняють появу низки питань щодо

випуску цифрових валют центральних банків. В свою чергу це породжує необхідність правового регулювання електронних та цифрових валют, здійснення правового аналізу ризиків володіння криптовалютами та ретельне вивчення форм грошей, які визначають ступінь ризику володіння ними для власників. Доцільно розглянути різні правові процедури функціонування грошей (як нецифрових, так і цифрових) до того, як вони стануть криптовалютами. Оскільки останні працюють дещо інакше, доцільно розглянути юридичні ризики, пов'язані саме з ними.

Значний внесок у теоретичне обґрунтування та практичне дослідження цифрових валют працюють такі іноземні економісти: М. Al-Laham , J. Blanc , А. Burnie , J. Gans , F. Glazer , J. Herbert , J. Hughes , S. Nalamoto , С. Rainborn та інші. Багато науковців займається питаннями дослідження сутності цифрової валюти та її становища порівняно з фіатними грошима . Деякі науковці також приділяють значну увагу питанню правового середовища електронних грошей, платіжних систем та цифрової валюти . Окремі праці присвячені досить детальному розгляду проблем визначення сутності криптовалюти та її технічному функціонуванню. Досить специфічною проблемою для дослідження є визначення ціни криптовалюти . В іноземних працях займає певну нішу також проблема відображення криптовалюти у системі бухгалтерського обліку . Серед вітчизняних науковців питаннями, пов'язаними з криптовалютою, займаються М. В. Корягін , В. М. Костюченко , О. М. Петрук , А. С. Стопова тощо. Зокрема, В. М. Костюченко, А. М. Малиновська та А. В. Мамонова досліджують питання сутності криптовалюти, позитивних та негативних сторін її застосування, основних передумов ведення обліку криптовалюти в Україні . О. С. Новак О. М. Петрук, А. С. Стопова більше зосереджені на дослідженні основних проблемних питань, пов'язаних із веденням бухгалтерського обліку криптоактивів в Україні. Натомість М. В. Корягін приділяє увагу розкриттю сутності електронних грошей та особливостям ведення їх бухгалтерського обліку .

Мета і завдання дослідження. Мета даної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних підходів та розробленні практичних рекомендацій щодо впливу цифрових валют на банківську діяльність.

- дослідити поняття «цифрова валюта» та її використання в банківській діяльності;

- відмінність між електронними грошима та криптовалютою

- дослідити законодавче регулювання обігу цифрових валют в Україні та у світі;
- надати оцінку обсягів діяльності з цифровими валютами;
- сформувати портфель цифрових валют банку;
- побудувати ринкову модель, щоб оцінити ринковий ризик портфелю цифрових валютвалют;
- проаналізувати світовий досвід становлення ринку цифрових валют;
- розробити рекомендації щодо перспектив використання цифрових валют у діяльності банків.

Об'єктом дослідження є процес використання цифрових валют у діяльності банків.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні засади використання цифрових валют у діяльності банків.

Методологія дослідження. У процесі написання роботи використовувалися як загальнонаукові, так і спеціальні методи пізнання: аналізу та синтезу - для визначення сутності поняття «цифрових валюта»; графічний метод та метод побудови аналітичних таблиць – для наочного зображення результатів аналізу ринку криптовалют; регресійно-кореляційний аналіз для побудови ринкової моделі з метою визначення ринкового ризику портфеля цифрових валют банку.

Інформаційною базою дослідження є монографії і наукові роботи українських та іноземних вчених-економістів, нормативно-правові акти, що складають українське законодавство, до яких входять закони України, інструкції та постанови Національного банку України тощо, використовуються дані статистичні та аналітичні дані Національного банку України, а також дані публічної звітності українських банків.

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра є самостійно виконаним дослідженням. Усі розробки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг становить 135 сторінок. Робота містить 12 таблиць та 17 рисунків; 3 додатків на 15 сторінках. Список використаних джерел включає 147 найменувань на 12 сторінках.

За результатами дослідження було опубліковано:

Капсамун С. Біткоїн як унікальна криптовалюта/ С. Капсамун // Збірник наукових праць студентів кредитно-економічного факультету Одеського Національного економічного факультету / Одеса: ОНЕУ, 2018. – 297 с., С. 109-115.

Онищенко Ю.І., Капсамун С.Ю. Криптовалюта як фінансовий актив для інвестування банками / Ю.І. Онищенко, С.Ю. Капсамун // Науковий вісник: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Випуск 25/2019.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ З ЦИФРОВИМИ ВАЛЮТАМИ**» розглянуто наступні питання: поняття «цифрова валюта» та її використання в банківській діяльності; законодавче регулювання обігу криптовалюти в Україні.

Автором встановлена різниця між електронними грошима, віртуальною валютою та криптовалютою. Загалом під електронними грошима розуміються гроші чи фінансові зобов'язання, обмін та взаєморозрахунки з якими проводяться за допомогою інформаційних технологій. Під криптовалютою розуміємо, що це нова цифрова валюта яка має вигляд програмного коду, побудована на базі блокчейн та повністю децентралізована. Визначено, що блокчейн – це розподілена база даних транзакцій, яку можна порівняти з величезним децентралізованим і розподіленим гробухом, де, завдяки Інтернету, прозоро захищені і автономно зберігаються і перетворюються величини і дані, при цьому центральний контролюючий орган відсутній.

Дослідження законодавче регулювання обігу криптовалюти в Україні показало, що сьогодні воно відсутнє. Однак є два законопроекти, які депутати вже внесли в Раду: "Про обіг криптовалюта в Україні" (далі - №7183) [11] та "Про стимулювання ринку криптовалюта і їх похідних в Україні" (далі - №7183-1) З цих двох законопроектів може бути два сценарія розвитку. Якщо Рада прийме законопроект №7183-1, тоді криптавалюта буде прирівнена до фінансових активів, тобто, грошей, цінних паперів, чеками і депозитах, а криптобіржі ліцензуватимуться, за їх діяльністю буде стежити Нацкомфінпослуг. Підкреслимо, що у сценарії за законопроектом №7183 криптовалюта – це цифровий код – майно, до операцій з яким застосовуються ті ж норми, що і до бартеру в Україні. Ніяких особливих правил оподаткування теж не передбачено..

У другому розділі «**ОЦІНКА НАПРЯМІВ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ВАЛЮТ У ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ**» Було проаналізовано банки які входять до групи CBDC.

CBDC (Central Bank Digital Currency) - цифрова валюта центрального банку. Це електронне зобов'язання монетарного регулятора, номіноване в національній розрахункових одиницях і служить засобом платежу, заходи і збереження вартості.

Аналіз фінансових результатів банківської системи України показав, що витрати на формування резервів, адміністративні та інші операційні витрати збільшуються тому банкам терміново треба вводити нові продукти для банківського сектору, такі як іновації, які би дозволили знизити витрати, та залишатися конкурентоспроможним на ринку. Тому інвестицій в криптовалюту

будуть добрим рішенням для банків щоб зберегти свою конкурентоспроможність на ринку.

Проведений аналіз ринку криптовалют дозволив обрати 4 криптовалюти для формування портфелю: Chainlink, Binance coin, Ripple, Tezos. Зазначимо, що Chainlink та Ripple є ліквідними та більш розповсюдженими у світі, а Binance та Tezos є більш інноваційними та менш відомими у світі, що, з одного боку, робить їх цікавими для інвестора, а з іншого, вони є більш ризикованими.

В цілому портфель виявився прибутковим і його річна дохідність склала 35,11%. Таким чином, використання криптовалюти як фінансового активу для інвестування можливе і привабливе для банків та диверсифікації їх діяльності. Аналіз ринку криптовалют та побудова ринкової моделі виявили, що дані фінансові активи є, з одного боку, низько волатильними, а, з іншого, ризикованими, а їх ціна більшою мірою залежить від розробки та впровадження додаткових технологій для обраної криптовалюти. Однак, на нашу думку, в сучасних умовах цифрової трансформації економіки та при впровадженні в банках клієнтоорієнтовного підходу, банки мають вивчати та розробляти всі можливі варіанти диверсифікації їх діяльності, що має супроводжуватися відповідними законодавчими актами.

У третьому розділі **«ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ВАЛЮТ У ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ»** були виявлені основні проблеми та ризики використання крипто валют, а так же перспективи використання.

Віртуальні гроші та криптовалюти є новими феноменами для фінансової науки, тому їх вивчення та проведення сутнісного розмежування із категоріями «цифрові гроші» та «електронні гроші» є складним та суперечливим процесом. Подальший розвиток віртуальних валют та знаходження нових можливостей використання інформаційних технологій у банківській сфері сприяє набуттю інноваційними платіжними засобами нових характеристик та ознак, виникненню нових їх підвидів. На сьогодні сформувалися дві категорії цифрових грошей – електронні гроші, головними ознаками яких є визнання державою як платіжних засобів, підконтрольність та централізований випуск, та віртуальні гроші, основу яких забезпечують криптовалюти, що характеризуються відсутністю регуляторного впливу, переважно децентралізованим випуском та відсутністю забезпечення у вигляді традиційних грошей.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі наведено теоретичне узагальнення і вирішенні завдань, які полягають у визначенні теоретико-методичних засад та розробці практичних рекомендацій щодо використання цифрових валют у діяльності банку.

За результатами виконаної кваліфікаційної роботи зроблено такі висновки:

1. Було проаналізовано що відсутність монетарного органу, уповноваженого на підтримку стабільності грошової системи, призводить до сильної волатильності курсу криптовалюти, це негативно впливає на використання її в якості розрахункової валюти. в торгових операціях і породжує мотивацію для спекуляції

2. На основі аналізу теоретичних матеріалів нами було розтлумачено сутність поняття «цифрова валюта» та « блокчейн». Під криптовалютою розуміємо, що це нова цифрова валюта, яка має вигляд програмного коду, побудована на базі блокчейн та повністю децентралізована. Блокчейн – це розподілена база даних транзакцій, яку можна порівняти з величезним децентралізованим і розподіленим гробухом, де, завдяки Інтернету, прозоро захищені і автономно зберігаються і перетворюються величини і дані, при цьому центральний контролюючий орган відсутній.

3. Розглянуто законодавче регулювання обігу криптовалюти в Україні: два законопроекти, які депутати вже внесли в Раду: "Про обіг криптовалюти в Україні" (далі - №7183) [11] та "Про стимулювання ринку криптовалюти і їх похідних в Україні" (далі - №7183-1)

4. Було проаналізовано банки які входять до групи CBDC. CBDC (Central Bank Digital Currency) - цифрова валюта центрального банку. Цеелектронне зобов'язання монетарного регулятора, номіноване в національній розрахункових одиницях і служить засобом платежу, заходи і збереження вартості.

5. Автором був проаналізований ринок криптовалют, проведена оцінка особливостей та характеристик альткоїнів, що дозволило обрати чотири криптовалюти для подальшого інвестування та створення портфелю криптовалют: Chainlink, Binance coin, Ripple, Tezos.

6. Побудовано ринкову модель, що дозволила виявити, що дані фінансові активи є, з одного боку, низько волатильними, а, з іншого, ризикованими, а їх ціна більшою мірою залежить від розробки та впровадження додаткових технологій для обраної криптовалюти.

7. При аналізі виявлено що використання цифрової валюти може здійснюватись у двох формах: електронні гроші, які є цифровим відображенням реальних грошей, та криптовалюта, яка є віртуальною валютою та немає центрального емітента. При цьому оплата криптовалютою є новим, революційним способом здійснення платежів в електронній комерції. Також міжнародна практика використання криптовалюти показала, що її державне регулювання та оподаткування в різних країнах світу відрізняється. Високорозвинені країни впроваджують регулювання та контроль за електронними платежами, обкладають їх податками. Країни з більш слабкою економікою не готові до використання

подібних платіжних систем. Тому вони обирають нейтралітет, уникають прийняття рішень у сфері віртуальної валюти, або взагалі її забороняють

8. Встановлено що віртуальні гроші та криптовалюти є новими феноменами для фінансової науки, тому їх вивчення та проведення сутнісного розмежування із категоріями «цифрові гроші» та «електронні гроші» є складним та суперечливим процесом. Подальший розвиток віртуальних валют та знаходження нових можливостей використання інформаційних технологій у банківській сфері сприяє набуттю інноваційними платіжними засобами нових характеристик та ознак, виникненню нових їх підвидів.

АНОТАЦІЯ

КАПСАМУН С.Ю. «Цифрові валюти: теорія та вплив на банківську діяльність»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2020.

Мета даної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних підходів та розробленні практичних рекомендацій щодо вплив цифрових валют на банківську діяльність; дослідити поняття «цифрова валюта» та її використання в банківській діяльності; відмінність між електронними грошима та криптовалютою дослідити законодавче регулювання обігу цифрових валют в Україні та у світі; надати оцінку обсягів діяльності з цифровими валютами; сформувати портфель цифрових валют банку; побудувати ринкову модель, щоб оцінити ринковий ризик портфелю цифрових валют; проаналізувати світовий досвід становлення ринку цифрових валют; розробити рекомендації щодо перспектив використання цифрових валют у діяльності банків.

У процесі написання роботи використовувалися як загальнонаукові, так і спеціальні методи пізнання: аналізу та синтезу - для визначення сутності поняття «цифрових валюта»; графічний метод та метод побудови аналітичних таблиць – для наочного зображення результатів аналізу ринку криптовалют; регресійно-кореляційний аналіз для побудови ринкової моделі з метою визначення ринкового ризику портфеля цифрових валют банку.

В результаті проведеного дослідження автором одержані такі наукові результати: надано уточнення термінів «цифрова валюта» та «блокчейн»; запропоновано використовувати криптовалюту у якості фінансового активу для інвестування та сформовано портфель криптовалют; побудовано ринкову модель сформованого портфелю з метою оцінки рівня ринкового ризику.

Ключові слова: банк, цифрова валюта електронні гроші віртуальна валюта криптовалюта, Bitcoin, блокчейн, ринок криптовалют

ANNOTATION

KAPSAMUN S.Y. "Digital currencies: theory and impact on banking"

Qualifying work for a master's degree in "Finance, Banking and Insurance" - Odessa National University of Economics. - Odessa, 2020.

The purpose of this work is to substantiate theoretical approaches and develop practical recommendations for the impact of digital currencies on banking. explore the concept of "digital currency" and its use in banking, the difference between electronic money and cryptocurrency to explore the legal regulation of digital currencies in Ukraine and in the world; provide an estimate of the volume of activities with digital currencies; to form a portfolio of digital currencies of the bank; build a market model to assess the market risk of the digital currency portfolio; to analyze the world experience of formation of the digital currency market; develop recommendations on the prospects for the use of digital currencies in the activities of banks.

In the process of writing the work used both general and special methods of cognition: analysis and synthesis - to determine the essence of the concept of "digital currency"; graphical method and method of constructing analytical tables - for a visual representation of the results of cryptocurrency market analysis; regression-correlation analysis to build a market model to determine the market risk of the bank's digital currency portfolio.

As a result of the research, the author obtained the following scientific results: clarification of the terms "digital currency" and "blockchain"; proposed to use cryptocurrency as a financial asset for investment and formed a portfolio of cryptocurrencies; the market model of the formed portfolio is constructed for the purpose of an estimation of a level of market risk.

Keywords: bank, digital currency electronic money virtual currency cryptocurrency, Bitcoin, blockchain, cryptocurrency market

АННОТАЦИЯ

КАПСАМУН С.Ю. «Цифровые валюты: теория и влияние на банковскую деятельность»

Квалификационная работа на получение образовательного степени магистра по специальности «Финансы, банковское дело и страхование» - Одесский национальный экономический университет. - Одесса, 2020.

Цель данной работы заключается в обосновании теоретических подходов и разработке практических рекомендаций о влиянии цифровых валют на банковскую деятельность. исследовать понятие «цифровая валюта» и ее использование в банковской деятельности; различие между электронными деньгами и криптовалюта исследовать законодательное регулирование обращения цифровых валют в Украине и в мире; дать оценку объемов деятельности с цифровыми валютами; сформировать портфель цифровых валют банка; побудоваты рыночную модель, чтобы оценить рыночный риск портфеля цифровых валютвалют; проанализировать мировой опыт становления рынка цифровых валют; разработать

рекомендации относительно перспектив использования цифровых валют в деятельности банков.

В процессе написания работы использовались как общенаучные, так и специальные методы познания: анализа и синтеза - для определения сущности понятия «цифровых валюта»; графический метод и метод построения аналитических таблиц - для наглядного изображения результатов анализа рынка криптовалют; регрессионно-корреляционный анализ для построения рыночной модели с целью определения рыночного риска портфеля цифровых валют банка.

В результате проведенного исследования автором получены следующие научные результаты: предоставлено уточнения терминов «цифровая валюта» и «блокчейн»; предложено использовать криптовалюта в качестве финансового актива для инвестирования и сформирован портфель криптовалюта; построено рыночную модель сформированного портфеля с целью оценки уровня рыночного риска.

Ключевые слова: банк, цифровая валюта электронные деньги виртуальная валюта криптовалюта, Bitcoin, блокчейн, рынок криптовалюта